

Trình bày khái quát tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh. Anh (Chị) phải làm gì để làm theo tư tưởng và tấm gương đạo đức của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Huyênh Vaên Toaøn
Tröông Ñoan Lyù Töi Tröing

NHẬN THỨC SÂU SẮC VỀ NGUỒN GỐC HÌNH THÀNH TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH. VỊ LÃNH TỤ KÍNH YÊU CỦA DÂN TỘC.

Chủ tịch Hồ Chí Minh – Anh Hùng giải phóng dân tộc, Danh nhân văn hóa thế giới là một người con của dân tộc Việt Nam. Người được sinh ra và lớn lên tại một vùng quê nghèo nhất khu vực miền trung. Vậy, điều gì đã giúp Người có tư tưởng vĩ đại là giải phóng dân tộc, giải phóng con người. Theo các nhà khoa học, những người nghiên cứu về Hồ Chí Minh, thì tư tưởng Hồ Chí Minh được hình thành trên những nguồn gốc cơ bản.

Hồ Chí Minh trở thành người Cộng Sản Việt Nam đầy tiên khi kết hợp Chủ nghĩa yêu nước với Chủ nghĩa Mác – Lênin. Đồng thời, xác định cho Việt Nam một con đường giải phóng dân tộc, theo quỹ đạo của giai cấp vô sản gần độc lập dân tộc với Chủ Nghĩa Xã Hội.

Hồ Chí Minh là một đại nhân, đại trí, đại dũng và những phẩm chất tiêu biểu trên đây đã được Hồ Chí Minh phát huy trong suốt cuộc đời, nhờ đó mà trong những bước ngoặt của các mạng hoặc là trong những lúc có nhiều học thuyết, nhiều con đường khác nhau đan xen, tác động lẫn nhau nhưng Bác vẫn tìm được một học thuyết, một con đường đúng đắn hoặc là vững tay lái con đường cách mạng Việt Nam vượt qua hiểm nghèo.

Chủ nghĩa Mác – Lênin là đỉnh cao của chủ nghĩa nhân đạo. Chủ nghĩa Mác – Lênin chỉ cho con người đường, phương tiện, cách thức, mục tiêu giải phóng con người, đưa con người trở về với bản chất con người tự do, tạo điều kiện cho con người phát huy mọi khả năng của mình. Chủ nghĩa Mác – Lênin ra đời giúp Hồ Chí Minh phương pháp luận, cách mạng, khoa học cũng như những tri thức mới cách mạng, khoa học, giúp Bác tìm cho cách mạng Việt Nam một con đường cứu nước đúng đắn. Chỉ có hệ tư tưởng Chủ nghĩa Mác – Lênin mới có phương pháp luận để loại bỏ các con đường không phù hợp. Giúp Hồ Chí Minh có một sự chuyển biến lập trường kết hợp giữa chủ nghĩa yêu nước Việt Nam với lập trường của giai cấp công nhân mà đỉnh cao của nó là Chủ nghĩa Mác – Lênin.

Hiếm thấy trong lịch sử có người nào mà tên tuổi và sự nghiệp lại gắn bó với vận mệnh của cả một dân tộc, một đất nước như Chủ tịch Hồ Chí Minh. Có thể tìm thấy hình ảnh Người trong từng hơi thở của mỗi người dân và cũng có thể tìm thấy số phận của mỗi người trong từng ý nghĩ của người. “*Bác Hồ*”, đó là tên gọi triu mến nhất, thiêng liêng nhất mà cả dân tộc đã để dành gọi vị lãnh tụ kính yêu của mình. Bác giản dị và gần gũi. Không có khoảng cách nào giữa một người dân bình thường với lãnh tụ lại được rút ngắn lại như vậy. Từ lâu Bác đã trở thành lẽ sống không thể thiếu trong đời sống

chính trị và tinh thần của cả nước. Người là một cá nhân, nhưng Người cũng đã trở thành tất cả.

Nội dung cơ bản thống nhất của chủ nghĩa yêu nước Việt nam là yêu quê hương, xứ sở, yêu nước gắn với thương nòi, thương nhà, thương mình, trọng nghĩa tình, nhân hậu, thủy chung. Yêu nước biểu hiện sự gắn bó, cố kết trong công đồng, hướng vào dân, lấy dân làm gốc. Yêu nước gắn với xây dựng truyền thống lịch sử văn hóa của dân tộc. Đặc biệt, yêu nước là biểu hiện ở ý thức sâu sắc về độc lập, tự chủ, bảo vệ chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ quốc gia.

Nho giáo ảnh hưởng tới quá trình hình thành tư tưởng Hồ Chí Minh. Khi còn nhỏ, Bác đã ảnh hưởng từ gia đình, từ việc học chữ hán, từ thầy giáo. Hơn nữa, gia đình Bác là một gia đình gia phong nên Bác bị ảnh hưởng rất lớn... Yêu nước, thương dân, thương người là ảnh hưởng lớn nhất đối với Bác. Bác đã sử dụng nhiều khái niệm, mệnh đề nho giáo để diễn đạt tư tưởng của mình. Trung quân là trung với nước, hiếu là hiếu với dân... Bác sử dụng kiến thức nho giáo để giáo dục. Khi tiếp thu ảnh hưởng nho, Bác chú ý chọn những yếu tố tích cực, bỏ những yếu tố tiêu cực: *“Cái gì cũ mà không tốt thì bỏ, cái gì cũ mà gây phiền hà thì cải tiến cho nó phù hợp, cũ nhưng mà tốt thì phải phát huy nó”*. Bác đánh giá cao tư tưởng tu thân tích đức của Khổng Tử, ca ngợi đạo đức rèn luyện con người. Khổng Tử yêu thương con người, nhưng có phân biệt (quân tử, tiểu nhân) coi thường tiện nhân, coi thường phụ nữ.

Tư tưởng bao giờ cũng là sản phẩm của hoạt động tư duy của con người. Do con người sáng tạo trên cơ sở thực tiễn khách quan, vì thế còn phụ thuộc vào các yếu tố nhân cách, phẩm chất, tinh thần của người sản sinh ra nó. Trước hết, Hồ Chí Minh là người sống có hoài bão, lý tưởng, yêu nước, thương dân sâu sắc, nhất là đối với những người cùng khổ, bị áp bức, bóc lột. Bác có bản lĩnh kiên định, có khí tiết đấu tranh kiên cường để thể hiện mục tiêu đã chọn. Là một người đặc biệt thông minh, sắc sảo, nhạy bén với cái mới, ham học hỏi, luôn có tư duy độc lập sáng tạo. Đây cũng là một nét riêng của Hồ Chí Minh, mặc dù không được học tập đến nơi, đến chốn.

Truyền thống nhân ái được hình thành, bắt nguồn từ quá trình đấu tranh của dân tộc Việt Nam. Nội dung của truyền thống nhân ái: sống hòa thuận, đoàn kết, yêu thương đồng bào, đồng loại, nhất là đối với những người gặp hoạn nạn, khó khăn. Truyền thống này đi vào ca dao, hò, vè nhắc nhở giáo dục con em. Sống thủy chung son sắt, sống có đạo lý làm người, có nhân, có đức. Sống biết ơn, biết tôn kính, biết noi gương anh hùng nghĩa sỹ có công với dân, với nước. Đối với kẻ thù cũng có lòng nhân ái. Căm thù kẻ thù sâu sắc, với truyền thống quyết tâm chiến đấu đuổi sạch kẻ thù ngoại bang ra khỏi bờ cõi. Khi đuổi hết giặc, lấy tấm lòng nhân ái để đối phó với kẻ thù. Đặc biệt, khi kẻ thù đã bại trận. Tư tưởng là đánh đuổi kẻ thù chứ không phải là tiêu diệt kẻ thù. Hồ Chí Minh nhắc nhở phát huy truyền thống nhân ái, đoàn kết dân tộc, phát huy, nâng lên tầm cao mới dưới ánh sáng lý luận cách mạng khoa học mới.

Năm 1920, người đọc được Luận cương của Lênin về các vấn đề của thuộc địa. Bác đã tìm thấy ở Luận cương những giải pháp đầy sức thuyết phục về những điều mà mình đang nung nấu, đang đi tìm. Từ đây, Hồ Chí Minh đã có những chuyển biến trong quá trình tìm đường cứu nước, cụ thể là tìm thấy cho dân tộc Việt Nam con đường giải phóng dân tộc.

Hồ Chí Minh là một thanh niên yêu nước, trở thành người cộng sản Việt Nam đầu tiên kết hợp Chủ nghĩa yêu nước với Chủ nghĩa Quốc Tế Vô Sản. Kết hợp độc lập dân tộc với Chủ Nghĩa Xã Hội. Tư tưởng Hồ Chí Minh chuyển sang một giai đoạn mới. Sản phẩm Tư tưởng Hồ Chí Minh mang dấu ấn hệ Tư tưởng Chủ nghĩa Mác – Lênin.

Từ đó, Người ra sức chuyển bá Chủ nghĩa Mác – Lênin vào Việt Nam. Thành lập Đảng Cộng Sản Việt Nam. Tiến hành các mạng giải phóng dân tộc năm 1945, đưa cách mạng Việt Nam tiến lên con đường Chủ Nghĩa Xã Hội và tiếp tục chỉ đạo con đường đấu tranh thống nhất đất nước.

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH: VỀ CHĂM LO BOI DƯỠNG THẾ HỆ CÁCH MẠNG CHO ĐỜI SAU.

Bồi dưỡng cách mạng cho thế hệ đời sau là một việc rất quan trọng và cần thiết. Theo Hồ Chí Minh vấn đề quan tâm hàng đầu của bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là chăm lo giáo dục đạo đức cho thế hệ trẻ, vì đạo đức là quan tâm hàng đầu của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong sự nghiệp cách mạng. Hồ Chí Minh là một trong những lãnh tụ quan tâm nhiều đến vấn đề giáo dục đạo đức cách mạng, những vấn đề đạo đức Chủ tịch Hồ Chí Minh đặt ra rất gần gũi với cuộc sống đời thường, những câu chuyện, những lời nói, bài thơ... những phẩm chất cần tu dưỡng, những định hướng cần vươn tới cái chân, cái thiện, cái mỹ. Đó là những vấn đề về đạo đức Người rút ra từ cuộc sống và xã hội của con người Việt Nam và khái quát thành tư tưởng, lý luận đạo đức làm biến đổi hiện thực xã hội.

Hồ Chí Minh không chỉ là một lãnh tụ vĩ đại của dân tộc Việt Nam, một nhà quân sự đa tài khiến cả thế giới phải ngưỡng mộ mà còn là một người cha già rất nổi kính yêu của dân tộc. Người rất quan tâm đến nhân dân Việt Nam, đặc biệt là thế hệ trẻ, những người sẽ kế tục sự nghiệp dựng nước của ông cha ta.

Nói đến thế hệ trẻ ở đây là bao gồm thanh niên, thiếu niên và nhi đồng, trong đó thanh niên vẫn là lực lượng nòng cốt quan trọng nhất. Người đã từng nói: *“Một năm khởi đầu từ mùa xuân, cuộc đời khởi đầu từ tuổi trẻ. Tuổi trẻ là mùa xuân của xã hội”*.

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH: VỀ QUYỀN LÀM CHỦ CỦA NHÂN DÂN, XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC THẬT SỰ CỦA DÂN, DO DÂN, VÌ DÂN.

Là sản phẩm của sự vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác – Lênin vào thực tiễn Việt Nam – Tư tưởng Hồ Chí Minh rất phong phú, bao trùm nhiều lĩnh vực. Trong các lĩnh vực đó, Người đã để lại di sản quý báu cho dân tộc ta, cho Đảng ta. Trong đợt nghiên cứu, học tập Tư tưởng Hồ Chí Minh lần này, tôi xin trình bày những hiểu biết của mình về một số quan điểm, lý luận của Người đối với quyền làm chủ của dân, xây dựng nhà nước thật sự của dân, do dân, vì dân.

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH: VỀ ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG, CẦN, KIÊM, LIÊM, CHÍ CÔNG VÔ TƯ.

Hồ Chí Minh một vị lãnh tụ chính trị, tư tưởng, văn hóa lớn. Người luôn quan tâm hàng đầu về đạo đức và cũng hết sức quan tâm đến việc giáo dục đạo đức cho mọi người.

Những vấn đề đạo đức được Hồ Chí Minh xem xét một cách toàn diện: Đề cập đến mọi đối tượng (từ những người lao động đến những người có chức có quyền, từ nam đến nữ, từ già đến trẻ được đề cập đến chuẩn mực đạo đức xã hội). Đề cập đến mọi lĩnh vực hoạt động của con người (Từ lao động học tập đến chiến đấu, từ việc tư đến việc công, từ gia đình đến xã hội, giai cấp đến dân tộc, quốc gia đến quốc tế). Tất cả được đặt trong ba mối quan hệ: quan hệ của mình, quan hệ với người, quan hệ với công việc.

Cần kiệm liêm chính, chí công vô tư: Hồ Chí Minh đã sử dụng những khái niệm trên của đạo đức Phương Đông và đạo đức truyền thống Việt Nam, giữ lại những tinh hoa của quá khứ và đưa vào những nội dung phù hợp với sự nghiệp giải phóng dân tộc và xây dựng Chủ Nghĩa Xã Hội. Cần là lao động cần cù, có kế hoạch sáng tạo, có năng suất cao, lao động có tinh thần trách nhiệm. Kiệm là tiết kiệm sức lao động, thời gian, tiền của của dân, không hoang phí, phô trương. Liêm là tôn trọng giữ gìn của công, không tham lam, không hủ quá, không cậy quyền thế ăn của đút, đục khoét của dân. Chính là thẳng thắn, đứng đắn, không tự cao tự đại, luôn tự kiểm điểm để tiến bộ, luôn có thái độ chân thành, không sợ khó khăn. Chí công vô tư *“khi làm bất cứ việc gì cũng đừng nghĩ đến mình trước, khi hưởng thụ mình nên đi sau”*. Đó là những đức tính mà Người cho rằng thiếu một đức tính thì không thành người. Vì vậy, bồi dưỡng phẩm chất cần kiệm liêm chính chí công vô tư sẽ làm cho người vững vàng trước mọi thử thách *“giàu sang không thể quyến rũ, nghèo khó không thể lay chuyển, uy vũ không thể khuất phục”*.

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH: VỀ QUỐC PHÒNG TOÀN DÂN, XÂY DỰNG LỰC LƯỢNG VŨ TRANG NHÂN DÂN.

Dưới các triều đại phong kiến, kẻ thù đến xâm lược nước ta đều xuất phát từ một quốc gia phong kiến, một nền nông nghiệp lạc hậu. Với đường lối toàn dân đánh giặc, trên dưới một lòng, lấy trí nhân thay cường bạo, lấy đạo nghĩa thắng hung tàn... các vương triều Việt Nam đã huy động được đông đảo các tầng lớp nhân dân phát huy truyền thống đánh giặc giữ nước, đập tan mọi âm mưu và hành động xâm lược của kẻ thù. Nhưng đến thế kỷ XIX thì tình hình đã thay đổi. Nước Việt Nam lạc hậu với chế độ phong kiến lỗi thời lại phải đương đầu với những kẻ thù ngoại xâm hoàn toàn khác trước. Chúng là bọ đế quốc thực dân, xuất phát từ một quốc gia tư bản, có nền nông nghiệp phát triển, có đội quân nhà nghề được trang bị bằng vũ khí hiện đại. Dưới sự lãnh đạo của các sỹ phu yêu nước, nhân dân ta đã liên tiếp đứng lên chống giặc, nhưng đều bị thất bại. Lịch sử đòi hỏi phải có đường lối chính trị với đường lối quân sự đứng đắn, phù hợp với những biến đổi của tình hình, mới có thể dành được thắng lợi. Bế tắc về đường lối, dân tộc vẫn không có đường ra, đất nước vẫn không thoát khỏi thân phận của một nước thuộc địa dưới sự thống trị của thực dân đế quốc.

TƯ TƯỞNG ĐẠO ĐỨC HỒ CHÍ MINH VÀ ĐẠO ĐỨC NHO GIÁO.

Hình như có một lúc nào đó, chúng ta có phần ngần ngại khi nói đến mối quan hệ giữa Hồ Chí Minh và tư tưởng đạo đức nho giáo. Có hai khuynh hướng khá rõ ràng, mặc dù trong cách diễn đạt, người này có thể trình bày khác với người kia. Có người nghĩ rằng Nho giáo là không thích hợp với Chủ nghĩa Mác, mà Hồ Chí Minh đã là một người Mác xít, nếu nói ông có ảnh hưởng nho giáo thì sẽ không ổn, thậm chí là có thể mất lập trường! Vì thế dù đem những dẫn chứng thế nào đi nữa, thì cuối cùng cũng nên đi đến những kết luận là Hồ Chí Minh đã triệt để phê phán, bác bỏ ý thức nho giáo phong kiến, vì bản chất nho giáo là không thích hợp với Chủ nghĩa Mác. Một khuynh hướng khác lại nghĩ rằng đạo Khổng là bộ phận cấu thành hết sức quan trọng trong diện mạo văn hóa Hồ Chí Minh. Nhưng cũng chỉ suy luận thế thôi, chứ không nói thật chắc chắn. Và cũng có một khuynh hướng khác, vừa thừa nhận gián tiếp vừa thâm ý phê phán, như nói rằng Hồ Chí Minh đã dành cỗ xe nho giáo để truyền tải tư tưởng Mác xít,... Đi sâu phân tích xu hướng ngược chiều nhau trên đây, có thể phát hiện thêm nhiều khía cạnh. Nhưng có lẽ để một dịp khác, sẽ có nhiều điều kiện thuận lợi hơn. Trước mắt, chúng ta vẫn có thể có đôi điều dễ dàng thống nhất.

TƯ TƯỞNG VÀ PHƯƠNG PHÁP HỒ CHÍ MINH: VỀ VIỆC XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN Ở VIỆT NAM.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về nhà nước pháp quyền là một trong những nét đặc sắc của Tư tưởng Hồ Chí Minh. Từ đặc điểm hình thành đất nước và dân tộc, Hồ Chí Minh đã lựa chọn và đấu tranh để xây dựng kiểu nhà nước dân chủ, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ từ trung ương đến cơ sở ngày càng hoàn thiện hơn qua từng giai đoạn lịch sử.

Từ rất sớm, Hồ Chí Minh đã nhận thức được vai trò của pháp luật trong điều hành và quản lý xã hội của nhà nước. Pháp luật đúng đắn sẽ tạo nên sự ổn định của nhà nước, làm cho bộ máy nhà nước vận hành đúng quỹ đạo mà người dân dễ thực hành quyền dân chủ của mình.

Ngay từ năm 1919, trong yêu sách của nhân dân An Nam gồm 8 điều Nguyễn Ái Quốc gửi đến hội nghị Véc – xây, thì đã có 4 điều liên quan đến vấn đề pháp quyền, đặc biệt có những điều như “*thay chế độ ra sắc lệnh bằng chế độ ra các đạo luật*”. Để dễ phổ biến và tuyên truyền trong cộng đồng người Việt Nam, Người đã chuyển bản yêu sách thành “*Việt Nam yêu cầu ca*”, trong đó có câu:

Bảy xin hiến pháp ban hành
Trăm điều phải có thần linh pháp quyền.

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH: VỀ DÂN CHỦ VÀ TẬP TRUNG DÂN CHỦ

Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn quan tâm đến vấn đề dân chủ. Tư tưởng của Người về vấn đề này hết sức rộng lớn, sâu sắc và có ý nghĩa thời sự nóng bỏng hiện nay.

Tư tưởng đn chủ Hồ Chí Minh là tư tưởng dân chủ Xã Hội Chủ Nghĩa, mang bản chất của giai cấp công nhân thể hiện sự vận dụng nhuần nhuyễn và sáng tạo lý luận Mác – xít về dân chủ.

Đó là hệ tư tưởng dẫn dắt giai cấp công nhân và quần chúng lao động đi tới cuộc sống ấm no, tự do hạnh phúc, không còn chế độ người bóc lột người. Sự nghiệp ấy do Đảng lãnh đạo và quần chúng nhân dân dưới sự lãnh đạo của Đảng biểu hiện sức mạnh của mình trong hoạt động có tổ chức, tự giác và sáng tạo để từng bước xây dựng nền dân chủ Xã Hội Chủ Nghĩa.

Ngày nay, để xây dựng nền đạo đức mới theo tư tưởng Hồ Chí Minh, đòi hỏi nhân dân ta phải quán triệt tư tưởng của Người. Biết khai thác những mặt tích cực, đồng thời kiên quyết đấu tranh chống lại tiêu cực của kinh tế thị trường, phải chiến thắng “*giặc ở trong mình*”, “*giặc nội xâm*” ở ngay trong tổ chức mình, đó là đấu tranh khó khăn và đau xót, mà mỗi cán bộ, đảng viên, mỗi công dân phải phê và tự phê bình nghiêm túc, phải đấu tranh chống lại những tệ nạn, cám dỗ... nhằm xây dựng nền đạo đức Việt Nam ngang tầm với giai đoạn cách mạng mới.

Là một cán bộ đoàn bản thân cũng thấy rõ vinh dự và trách nhiệm trong công việc không ngừng học tập, nâng cao trình độ chính trị, giác ngộ Chủ nghĩa Xã Hội và tu dưỡng rèn luyện đạo đức cách mạng, luôn giữ vững phẩm chất đạo đức của người Đoàn viên TNCS. Luôn tiên phong trong công tác, chấp hành tốt nề nếp, quy định của cơ quan. Tích cực phấn đấu hoàn thành xuất sắc mọi nhiệm vụ được giao để xứng đáng là đội dự bị đáng tin cậy của Đảng.

Để kết thúc bài báo cáo này, Tôi xin mượn câu nói của Bác, một câu nói mà Bác đã vận dụng và phát triển, sáng tạo những quan điểm của Chủ nghĩa Mác – Lênin về giáo dục bồi dưỡng thế hệ trẻ:

“... Muốn thức tỉnh một dân tộc trước hết phải thức tỉnh thanh niên...”